

Duško KEČKEMET, *Likovna umjetnost u Splitu 1900.-1941.*, Književni krug Split – Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu – Centar Studia Mediterranea, Split 2011., 348 str.

Knjiga Duška Kečkemeta *Likovna umjetnost u Splitu* sinteza je nastala kao plod dugogodišnjeg vrijednog prikupljanja podataka i istraživanja umjetničkog života Splita u prva četiri desetljeća XX. stoljeća. Knjizi su prethodili brojni autorovi radovi i monografije o pojedinim umjetnicima i njihovim djelima. Recenzenti knjige su Tonko Maroević i Ljiljana Kolešnik.

O većem broju splitskih i dalmatinskih umjetnika Duško Kečkemet pisao je u brojnim člancima te u prije objavljenoj knjizi *Slikari, kipari, arhitekti* (Split, 2004.). Opširnije monografije ranije je objavio o Emanuelu Vidoviću (Zagreb, 1959.; 2000.), Ivanu Meštoviću (Beograd, 1964.; 1983.), Ivanu Rendiću (Split, 1969.; 2008.), Silviju Bonacciju Čiki (Bol – Zagreb, 1987.) i Antunu Zuppi (Split, 2000.).

Nakon kraćeg "Uvoda" (str. 7.–8.) autor skicira sliku Splita na izmaku XIX. te tijekom prvih četiriju desetljeća XX. stoljeća, s posebnim naglaskom na umjetnički život grada, napose na djelovanje likovnih umjetnika (str. 9.–45.). To je poglavlje podijeljeno na dva dijela, od kojih je prvi posvećen predratnom, a drugi međuratnom Splitu. Autor ističe kako su u navedenom razdoblju likovni umjetnici, književnici i glazbenici bili u velikoj mjeri djelatni nosioci javnog građanskog društvenog života, po čemu je Split bio sličniji drugim jadranskim gradovima negoli gradovima sjevernog hrvatskog prostora i drugim manjim europskim gradovima. U to se vrijeme javna djelatnost građana odvijala u sve brojnijim kulturnim, prosvjetnim, zabavnim i glazbenim društvima. Za umjetnički i kulturni život grada značajno je okupljanje splitskih i drugih dalmatinskih književnika i likovnih umjetnika u Književno-umjetničkom klubu 1903. godine. U prvom desetljeću XX. stoljeća u Splitu se našla značajna skupina mladih književnika i likovnih umjetnika. Dio umjetnika u Splitu je živio stalno, dio je proveo dulje vrijeme, a dio je povremeno dolazio iz europskih metropola, kamo su ih odvele bolje mogućnosti rada i afirmacije. Do gradnje Hrvatskog doma 1908. u Splitu nije bilo javnog prostora koji bi bio namijenjen izložbama, pa su se slike izlagale u foajeu Općinskog kazališta, a ulogu izložbenih prostora, iako u skromnom obliku, imali su i izlozi splitskih trgovina, kavane i restorani. U novosagrađenom Hrvatskom domu 1908. održana je Prva dalmatinska umjetnička izložba, koja je okupila 28 umjetnika, a izloženo je 157 radova. Glavninu posla oko organizacije obavio je splitski slikarski i društveno vrlo agilni trojac – Emanuel Vidović, Ante Katunarić i Virgil Meneghello Dinčić. Pozivu za sudjelovanje na izložbi odazvali su se i Vlaho Bukovac i Celestin Medović. O izložbi se u tadašnjem tisku mnogo pisalo, a otvorena je i polemika s nekim istaknutim predstavnicima zagrebačkog likovnog života. Izložba je bila poticaj stvaranju umjetničkog društva nazvanog Društvo Medulić, koje je osnovano potkraj 1908., ali je njegov pravilnik Namjesništvo u Zadru odobrilo tek 1910. godine. Društvo Medulić imalo je cilj raditi na unapređivanju suvremene likovne umjetnosti u gospodarski i kulturno slabo razvijenoj pokrajini na jugu Austro-Ugarske Monarhije, ali je imalo i ideološko-politički značaj jer je težilo promicanju ideje kulturnog, umjetničkog, a posredno i političkog ujedinjenja južnoslavenskih naroda.

Likovni život u Splitu bio je značajan i u međuratnom razdoblju, iako su se s vremenom mnogi nadareni umjetnici odselili u potrazi za boljim mogućnostima. No u tom je razdoblju posebno značajna popularizacija umjetnosti, što je u ono doba bio značajan trend na širem prostoru. Vrijedi istaknuti podatak kako je u Splitu u međuratnom razdoblju održano ukupno 130 likovnih izložbi. Početkom dvadesetih godina ulogu glavnog izložbenog prostora preuzela je stara Gradska vijećnica na Narodnom trgu. Od 1924. tu ulogu preuzima Salon Galić u Marmontovoj ulici. Autor upozorava na zanimljive podatke o prodaji umjetničkih radova na temelju sačuvanih podataka Salona Galić. Ti su podaci zanimljivi kako zbog toga što svjedoče o velikom broju prodanih radova, tako i zbog podataka o tome tko ih je kupovao. Istaknutu ulogu u skupljanju, očuvanju i predstavljanju likovne baštine odigrala je Galerija umjetnina otvorena 1931. godine.

Središnji dio knjige nosi naslov "Slikari i kipari" (str. 47.–157.), a posvećen je prikazu umjetničkog stvaralaštva svih likovnih umjetnika čije je djelovanje u cijelosti ili dijelom bilo vezano za Split u prvoj polovini XX. stoljeća. Tu je opisano djelovanje onih umjetnika koji su i izborom tema i mjestom stvaranja čvrsto vezani uz Split, poput Emanuela Vidovića, Ante Katunarića, Angjela Uvodića, Antuna Zuppe i dr., ali i umjetnika koji su za Split bili vezani samo dijelom svog života i stvaranja, poput Ivana Meštrovića, Joze Kljakovića, Marina Tartaglie i dr. Osim umjetnika poznatih u širim razmjerima u knjizi su svoje mjesto našli i mnogi umjetnici s malim brojem radova koji uslijed različitih okolnosti nisu prešli okvire vlastite sredine, poput Dunava Rendića, Radovana Tommasea, Tine Morpurgo i dr. Za lokalnu povijest značajni su i umjetnici čiji radovi imaju veću dokumentarnu nego umjetničku vrijednost, poput Virgila Meneghella Dinčića, koji se istaknuo i u okupljanju i organiziranju dalmatinskih umjetnika. O mnogima od tih umjetnika autor je pisao i prije, u brojnim člancima, katalozima i monografijama. Sveukupno je u tom dijelu obrađeno djelovanje osamdesetak slikara i kipara. Na taj opširni pregled nadovezuju se kraća poglavlja o izložbama drugih hrvatskih slikara (str. 159.–164.) i o stranim slikarima u Splitu (str. 165.–175.). Sliku o likovnoj umjetnosti u Splitu zaokružuju poglavlja o obrtnicima i primijenjenim umjetnicima (str. 176.–184.) te o likovnoj kritici (str. 185.–189.).

Posebni dio knjige čine biografije s bibliografijama (str. 191.–316.), kao svojevrсни leksikon likovne umjetnosti u Splitu. S obzirom na autorov dugogodišnji rad na pedantnoj izradi bibliografija o Splitu taj je dio vrlo značajan jer bilježi ne samo knjige i opširnije radove nego i sve novinske članke o pojedinim umjetnicima. Bibliografije su u pravilu zaključene s 2005. godinom. Samo kod nekih vrlo poznatih umjetnika predstavljaju djelomičan izbor, pa tako primjerice bibliografija članka o Ivanu Meštroviću završava s 1941. godinom, a i ta je vrlo opširna.

Na kraju knjige je sažetak na engleskom jeziku (str. 317.–318.), popis crno-bijelih reprodukcija i reprodukcija u boji kojima je knjiga ilustrirana (str. 319.–323.), kazalo osobnih imena (str. 325.–339.) i kazalo geografskih pojmova (str. 340.–344.). Ova knjiga, koja predstavlja zanimljiv spoj sinteze i leksikona, može biti podjednako zanimljiva i stručnjacima i široj publici te je u svakom slučaju značajan doprinos kulturnoj povijesti Splita i Dalmacije.

ZDRAVKA JELASKA MARIJAN